

Ráday utca 14. (Halasi Dóra)

Az eredetileg 4 emeletes ház "Mellinger Artúr úr és neje bérpalotája". A padlástérben valaha hatalmas üvegtetős fényképészeti műterem, valamint a ház mángorló szobája és mosókonyhái voltak. Később a padlásteret teljesen beépítették, lakásokká alakították. Főhomlokzata aszimmetrikus elrendezésű, erkélyekkel, a negyedik emeleten loggiával, a legfelső részen faszerkezetű megoldással, a falon állatfigurák megjelenésével (szarvas, majom, sas). Izgalmas a szemnek, a Ráday utca építészeti különlegessége.

Az eredeti terveket tanulmányozva a következő mondható el a ház egykori "kinézetéről": szabálytalan alaprajzú, két belső udvarral, egyedi homlokzati megoldással, külső és belső falakon szecessziós díszítéssel. A ház két részre oszlik: az első rész a főlépcsőház, főlépcsővel és derékszögű háromszög keresztmetszetű, piros bársonyülékes főlifttel, melynek megállói a félemeleti lépcsőfordulókban voltak. A lakások eredetileg nagyok voltak, 70-200 nm-esek, akár 5 szobával is bírtak. Az előszobából nyílt: a konyha, a szoba, a fürdő és a cselédszoba (kisebb méretű ajtóval és ablakkal). A lakások alaprajzi eloszlása az I-től a IV. emeletig azonos. A második rész a melléklépcsőház, trapéz alakú belső udvarral. Itt a lakások eredetileg is kisebbek voltak, 35-50 nm-esek, 2-3 szobásak. A belső udvarokat 3-3 oldalról körfolyosók szegélyezik a negyedik oldalon, az északi falon két sávban felfelé futó díszítés: "nyílhegyben végződő hosszanti figura" (Olsvay, p. 308) látható. A két részt a melléklépcső köti össze, melyen csak a cselédek közlekedhettek. Ugyanitt található a pincelejáró is. Valaha a pincerekeszek mellett vendéglőhelyiségek kaptak helyet, később (a háború idején) légópinceként szolgált. A jelen állapot szerint nincs használatban, odalent nyirkos, hideg a levegő, felújításra szorul.

Mi változott 1914 óta? A Haverland gyártmányú felvonó 1968-ig üzemelt (Olsvay, p. 307). Ma már csak a vasajtaja emlékeztet az egykori funkciójára. Helyét egy másik lift vette át, melyet a melléklépcső elé épített fel az IKV (Ingatlankezelő Vállalat). Piros ajtós, kulcsos, hívógombos lift volt, mely csak felfelé szállította az utasokat. Mára modernizálódott.

Megváltoztak a lakások méretei, a lakástörvény módosításaival a nagy lakásokból 2 vagy 3 kisebb lakást hoztak létre. Változott a ház színe, a belső udvar járólappja (1966-ban aszfaltréteggel borították), ismeretlen alkotó által két dombormű (táncoló nimfák, arató parasztok) került a kapualj két oldalára, melynek idejéről, alkotójáról és a keletkezés okáról eddig semmit nem sikerült kideríteni.

A 2011-es év fordulópontot hozott a ház életében. Egyrészt a ház belépett 100. évébe és csatlakozott a Budapest 100 rendezvényéhez, másrészt sikeresen befejeződtek a ház felújítási munkálatai, mely új színt és életet adott a következő 100 évre is. Ekkor bukkantak elő a ház korábbi festésrétegei, melyeket a melléklépcső első emeleti fordulójában tekinthetünk meg.

Kik voltak a ház lakói? Kutatásom során több érdekességet sikerült összegyűjtenem. 102 évvel ezelőtt például olyan foglalkozású emberek laktak itt, mint építész, fodrász, divatárkereskedő, ügyvéd, kalapgyáros, papírkereskedő, magánhivatalnok, szabó, magánzó, bankhivatalnok, ügynök, gyárigazgató, kereskedő (in: *Budapest Székesfőváros Ház- és Telektulajdonosainak Címtára*, Zekulész Imre és Társa, Budapest, 1913, pp. 683, 775, 823, 1262, 1384, 1487, 1520, 1719, 1772, 1958, 1981, 2035, 2050, 2069, 2136, 2214, 2307.)

A házban élt színészek: Ráday Imre, Kálmán György, Szerednyey Béla, Jakupcsek Gabriella és Máté Gábor, Murányi Tünde és Kálid Artúr.

Ma több lakás külföldi tulajdonban van, más lakásokat főként fiatalok bérelnék, de azért találkozhatunk több évtized óta itt lakó tulajdonosokkal is. 57 lakás van a házban és 4 üzlethelyiség üzemel az utcai fronton Ráday Bisztró, Thai Massage, Fragola krémfagyfaltozó, s Bababolt, mely egykor lóversenyfogadóként működött.

Köszönet a kutatásban nyújtott segítségért: Hanyik Éva, Perlaki Zsuzsanna, Ast Hajnalka, Németh Nóra, BFL, FSZEK

Szakirodalom:

Holub Jenő – Holub József (eds.): *Budapest Székesfőváros Ház- és Telektulajdonosainak Címtára*, Szekulész Imre és Társa, Budapest, 1916.

Szabó-Pap Krisztina (ed.): *Adalékok a Belső-Ferencváros történetéhez*, Budapesti Városszépítő Egyesület, Budapest, 1986. (Ráday u. 14. Szöveget írta: Olsvay Endre, pp. 305-309.)

Gerle János – Kovács Attila – Makovecz Imre: *A századforduló magyar építésze*, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1990.

Mesélnek a ferencvárosi utcák. Helytörténeti olvasókönyv, Ferencvárosi Önkormányzat, Budapest, 2001.

Internet:

<http://gyujtemeny.imm.hu/virtualis-kiallitas/mellinger-haz-budapest-raday-utca14/664>
mapire.hu